

ГОВОРИ!

ЕКОНОМІКА

Децентралізація на Хмельниччині: суб'єктивний погляд на об'єктивні події

Валентина Бикова

Адміністративно-територіальна реформа, що зараз впроваджується в Україні, має багато вимірів. Деякі з них лежать на поверхні, інші є лише додатковими та позаплановими ефектами глобальних змін. Але, як це часто трапляється в житті, саме ці побочні явища можуть переконати в тому, чого ми не бачимо за численними показниками, статистичними даними, офіційними звітами державних службовців. Тому ця стаття про досвід створення ОТГ на Хмельниччині є саме таким – суб'єктивним і, можливо, упередженим

поглядом на об'єктивні факти та події.

Першопрохідці: передумови успіху. Хмельниччина є одним з лідерів впровадження децентралізації. Протягом 2015 року тут було створено 22 ОТГ, за рік до них додалися чотири нових, ще три чекають на призначення виборів з боку ЦВК. Михайло Загородний – голова Хмельницької обласної ради зазначив,

що на шляху були не лише квіти, а й терни. Особливо складними були перші три місяці: новоствореним громадам бракувало досвідчених фахівців, які б мали досвід проведення тендерів, складання бюджетів, розбудови місцевих органів влади. Тому голова Хмельницької облради підкреслив важливість проведення навчань і семінарів з теорії та практики створення спроможних громад, що їх проводив КП «Центр підвищення кваліфікації» для новообраних голів і старост протягом 2015-17 рр.

Незабаром Хмельниччина отримала певні здобутки. У 2016 році держава виділила 216,4 млн грн. субвенцій, з яких громади освоїли 95%, що, за словами Михайла Загороднього, є хорошим показником для України. За ці гроші в регіоні було реалізовано 195 проектів з розвитку інфраструктури. Коштом державного фонду регіонального розвитку було профінансовано 37 об'єктів ЖКГ і соціально-культурного напрямку на загальну суму майже 114 млн гривень. Голова Хмельницької облради підкреслив: «громади отримали одночасно з фінансовим ресурсом і право самостійно вирішувати проблеми своїх територій, а головне – відродили віру у власні сили, спроможність громад і кожного мешканця ініціювати розбудову свого міста й села, нашої України».

На думку Михайла Загороднього, для створення успішної ОТГ необхідні три головні передумови. По-перше, це розуміння з боку місцевих керівників, які не побояться поділитися своєю владою. По-друге, особистість лідера об'єднаної громади, що має не лише бажання та відповідні знання, але й певний авторитет серед мешканців. По-третє – підтримка місцевого населення, без якої неможливо ефективно впроваджувати необхідні зміни.

З позицій Анатолія Ткачука, директора з науки та розвитку Інституту громадянського суспільства, ОТГ може стати ефективною лише за умови усвідомлення та розвитку «розумної спеціалізації», яка базується на конкурентних перевагах і власних ресурсах, одним з найважливіших з яких він вважає людський капітал.

В ефективно працюючих ОТГ, що ми відвідали на Хмельниччині, співпали всі ці фактори: амбітний, але реалістичний погляд на створення стратегії розвитку, наявність харизматичних місцевих лідерів і бажання мешканців громади залучатися до процесу задля змін на краще.

Дунаєвецька ОТГ: стародавні легенди та сонячні батареї.

Дунаєвецька міська ОТГ – одна з найбільших в Україні, її площа становить 637 км². Центром громади стало місто Дунаївці, де живе майже половина всіх мешканців (16,7 тис людей з 39,4 тис). Також до складу ОТГ входить 50 населених пунктів, які розташовані на відстані від 5 до 29 км від центральної садиби. Тут працюють 57 сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств, 12 промислових та 4 комунальних підприємства. На території ОТГ є 50 закладів освіти (з I по III ступень, а також дошкільні), 37 ФАПів, 11 спортивних закладів, 25 бібліотек, 13 будинків культури, 18 сільських клубів і навіть власний музей.

Прочитавши задалегідь цю інформаційну довідку, я підсвідомо очікувала побачити головою громади якогось кремезного чоловіка, щось на кшталт «червоного директора – міцного господарника». І тому була трохи збентежена, коли нам представили міську голову Дунаєвецької ОТГ. Виявилося, що усім цим величезним господарством досить впевнено керує особа, яка належить до так званої «слабкої статі» – Веліна Владиславівна Заяць.

Подальше спілкування з цією жінкою вцент зруйнувало більшість гендерних стереотипів, що іноді спливають на поверхню з темних глибин моєї

підсвідомості. Відтепер слова про харизматичного та пасіонарного лідера громади особисто для мене дістали конкретного втілення й уособлення. Здається, що Веліна Заяць пам'ятає усі показники, що стосуються площі та населення найвіддаленіших селищ, навіть серед ночі може назвати всі статті надходжень і витрат бюджету ОТГ, та ще купу статистичних даних, якими цікавились прискіпливі журналісти. Вона з однаковим натхненням звертала нашу увагу на кожен факт змін, які вже відбулися за часів існування громади і розповідала про найближчі плани по розвитку ОТГ. Можливо, що перетворення регіону викликає в неї такий захват тому, що і сама Веліна Владиславівна тутешня, з села Сприсівка Дунаєвецького району.

«Територія у нас велика, – розповідає пані Веліна, – але наше основне завдання – об'єднати громаду і дійти до кожного жителя, щоб перейматися всіма тими проблемами, які їх турбують. Хочу наголосити, що саме децентралізація дає можливість розвивати наші території, а людям, які живуть у колишніх сільських радах допомагає відчутти, що про них піклуються. У 2016 році ми спрямували гроші саме туди, де були проблемні питання і виділили гроші на потреби, що не мали часу на очікування. Місто в нас прекрасне і без ОТГ, але ми вболіваємо за свою територію і за своїх людей. Усі населені пункти для нас однакові, ми спрямовуємо свій ресурс у села, незважаючи на те, скільки там мешканців». Аби продемонструвати це наочно, пані Веліна спланувала наш маршрут таким чином, щоб ми відвідали і невеличку Соснівку, де живе менш, ніж 100 мешканців, і досить велике село Залісці (1213 жителів).

Юрію Гоцуляку, якого було обрано старостою Соснівки, лише 23 роки. Він приймає місцевих мешканців в невеличкому будинку, який залишився з часів колгоспу, а після нещодавнього ремонту, поєднує в собі функції адмінбудівлі, ФАПу та сільського клубу. Тут є приміщення, де молодь може грати в настільний теніс та проводити дискотеки. Поблизу входу до будівлі –

громадська криниця, яку нещодавно почистили та влаштували цембриню. Поряд у затінку сидить трійця місцевих бабусь, у яких я вирішила спитати, як вони на собі відчули децентралізацію.

«Наше село було Богом забуте, про нас ніхто ніколи не дбав. На цвинтарі було справжнє болото: аж страшно, як небіжчика туди нести, – розповідає місцева жителька Любов Андріївна. – А зараз зробили там площадку, в село світло нам провели, дорогу зробили, клуб. Юрій Миколайович нам дуже допоміг. Він молодий, енергійний, тому ми й обрали його старостою. Люди до нього звертаються по допомогу, іноді навіть по моральну».

До речі, освітлення, яке громада зробила в невеличкій Соснівці – це не лампи позаминулого століття, а сучасні енергозберігаючі LED-світильники.

Галині Галатин, старості села Залісці, також є, чим похизуватися. Тут затверджено генеральний план села, є документація на проведення водогону, про що тут навіть не могли мріяти десятки років. Ремонтуються дороги, проведено сучасне освітлення пішохідних переходів, впроваджено централізований вивіз відходів. У найближчих планах – організація лінії із сортування ТБО та запуск підприємства з виготовлення сонячних батарей, що додатково забезпечить щорічні 200 тис грн. надходжень до місцевого бюджету.

Староста Іваньковецького округу Оксана Бабій також не приховує свого захоплення та охоче розповідає, що було зроблено з того часу, як Іваньківці та Слобідка-Гірчичнянська увійшли до складу Дунаєвської ОТГ: «Кладовище, яке було закинута роками, розчистили і прокосили. Брала участь жителі села, а фахівців-комунальників і техніку дала громада. Розчистили криниці загального користування, бо того літа було дуже складно з водою, поставили нові цебрині на криниці, дуже тішимся цим. Зробили проект освітлення на одне село, а на друге хочемо зробити цього року. Але головне, мені здається, змінилася свідомість, ми відчули, що можемо щось вирішувати самостійно, як раніше нам зверху щось нав'язували, чи керували

нами, і що там перепало нам, ми не могли розпоряджатись цими грошима. Зараз люди зрозуміли, що вони можуть проявляти свою ініціативу».

Пані Оксана охоче розповідає про подальші плани: «Насамперед хочемо на базі нашого кінного клубу зробити центр реабілітації, облаштувати занедбаний парк під дитячий майданчик. У нашому будинку культури буде відкрито нові гуртки, бо школа в нас велика, сюди приїжджають діти з 8 сіл. Плануємо облаштувати територію на стадіоні, а міськрада нам дасть спортінструктора, який буде цим займатися. Планів дуже багато», – заміряно усміхається жінка.

Поки наш бус їде до кінцевої точки маршруту – міста Дунаївці, Веліна Владиславівна постійно звертає нашу увагу на гарно облаштовані зупинки, що стоять вздовж дороги. За її словами, вони були зроблені на прохання мешканців населених пунктів, а розташували ці зупинки саме там, де, за словами старост, було б найзручніше людям. «Сьогодні всі старости є членами виконавчого комітету, беруть участь у засіданні сесій, мають право голосу у виконкомі, ми спільно вирішуємо, куди направити кошти, – пояснює голова Дунаєвської ОТГ, – так, триває дискусія, але в дискусії народжується істина».

Відтепер жителі сіл і селищ громади можуть очікувати рейсові автобуси та маршрутки, сидячі в тіні та затишку влітку, а взимку – ховатися там від негоди та опадів. Невеличкий, але показовий штрих, який свідчить про турботу про членів громади краще за будь-які слова.

У Дунаївцях невтомна Веліна Заяць продемонструвала нам двоповерховий Центр надання адміністративних послуг і відремонтоване приміщення міської ради. На площі перед адміністративними будівлями струнками рядами вишикувалася нещодавно придбана автотехніка: трактори, автовишка, вантажні й легкові автомобілі, 15 одиниць спецтехніки та 27 контейнерів для сміття.

Кошти на придбання техніки (9,5 млн грн.) Дунаєвська громада отримала у межах державної субвенції.

Створення робочих місць у промисловості й сільському господарстві чи отримання податку на землю – не єдині джерела, за рахунок яких Дунаєвецька ОТГ планує збільшувати надходження до бюджету. Тут мають намір розвивати туризм, адже неподалік знаходиться Кам'янець-Подільський, а на території громади є багато мальовничих місць. Насамперед, це водоспад Бурбун та славетне «Дем'янкевецьке джерело», з яким пов'язана старовинна легенда про німого хлопчика-пастушка, якого уві сні зцілила Богоматір.

На Водохреще сюди приїжджають люди з різних куточків України, щоб зануритися у купель, випити та набрати з собою води, яку віряни вважають цілющою.

Дивлячись на те, як багато зроблено за неповні два роки існування Дунаєвецької громади, розумієш, що згодом тут будуть втілені найамбітніші плани, які ще вчора видавалися суцільною фантастикою.

Суб'єктивний, але досить оптимістичний епілог. Перед тим, як на власні очі побачити життя нещодавно створеної Дунаєвецької об'єднаної громади, я мала дещо теоретичне уявлення про цілі та переваги реформи з децентралізації. Її головними результатами мають стати підвищення надходжень до місцевих бюджетів, надання громаді широких повноважень щодо можливості використання цих грошей, покращення якості життя місцевих мешканців у досить широкому сенсі – від поліпшення умов побуту до отримання якісних адміністративних, освітніх, медичних та інших послуг.

Подорожуючи Хмельниччиною, я побачила ще один момент, який вразив мене, як корінну донеччанку. Успішний перебіг цієї реформи фактично усуває підґрунтя для сепаратистських процесів, які призвели до військових дій на Сході України. Свого часу гасло «Донбас годує всю країну» стало одним з аргументів, які старанно транслиювали мешканцям східних областей протягом багатьох років. Для цього твердження існувало певне підґрунтя, яке базувалося на різниці грошових потоків, які надходили до Києва та повертались у регіон.

Створення ОТГ, які самостійно можуть розпоряджатися значною часткою зароблених грошей, збільшення бюджетів місцевих громад, досить швидкі (як на масштабну реформу) та наочні зміни на краще – все це могло б стати потужним аргументом у відповідь, і можливо, зупинити руйнівні процеси, що призвели до тимчасової втрати частки території, загибелі та поранень військових і мирних мешканців, вимушеного переселення 1,6 млн українських громадян. Перша спроба розпочати децентралізацію відбулася у 2005 році. У 2009 Кабмін схвалив Концепцію реформи місцевого самоврядування, та навіть підготував план відповідних заходів і необхідних документів. На жаль, це були лише фальстарти.

Практичні кроки у напрямі децентралізації наша країна зробила в 2014-15 роках. І два роки потому ми можемо наочно побачити перші «контури» України майбутнього. Саме створення об'єднаних територіальних громад, а не «особливий статус», що нав'язує нашій країні РФ, є оптимальним з огляду не лише на економічний розвиток різнопланових регіонів, але й на збереження територіальної цілісності та соборності країни. І в цьому полягає ще один аргумент для того, щоб не зупинятися на шляху децентралізації влади та формування нової державної регіональної політики заради консолідації всієї України.

* * *

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Шляхи упередження та нейтралізації диверсійної діяльності спецслужб Кремля проти України

Олександр Корнійчук

Українське суспільство і держава потребують нової контррозвідувальної служби, яка матиме спроможність упереджувати і нейтралізувати

розвідувально-підривної, терористичну та диверсійну діяльність спецслужб Московії та інших держав. Це має базуватися на впровадженні сучасних контррозвідувальних, управлінських, кадрових і пошукових технологій демілітаризованою структурою контррозвідки. Мілітарність має зберегти лише військова контррозвідка.

Найкращий сучасний досвід для застосування в Україні мають контррозвідки США, Великої Британії та Ізраїлю.

Стан справ. Кремль протягом останніх 12 років (після Помаранчевої революції) щоденно здійснює диверсійно-підривні акції в усіх сферах суспільно-економічного життя України з позиції території нашої країни, Московії, сусідніх держав і провідних держав світу, причетних до прийняття стратегічних рішень у сфері безпеки на глобальному і регіональному рівнях. Найбільш ефективним результатом системної діяльності спецслужб Кремля була легалізація при владі кремлівського ставленика В.Януковича та його оточення. Наступними кроками були окупація Криму, Донецької та Луганської областей.

Широкомасштабна московинсько-українська війна, яка пов'язана із неприхованим вторгненням збройних сил Московії, супроводжується суцільним знищенням української інфраструктури на окупованих територіях та по всій території України. Лише протягом останнього тижня скоєно два диверсійні акти на військових складах з боєприпасами в с. Новоянисоль, що під Маріуполем і в с. Калинівка на Вінниччині.

Сума загальних збитків державі складає кілька мільярдів гривень. Це суттєвим чином підриває моральних дух населення та боєздатність Збройних сил України.

Мета Кремля – системний злам опору українського народу до захисту своєї державності та фізична ліквідація національної інфраструктури.

Прогноз. Під прицілом спецслужб Кремля і спеціально підготовлених диверсійно-розвідувальних груп

перебувають усі без виключення об'єкти критично важливої інфраструктури.

Стан контррозвідувального захисту України. Незадовільний.

Відповідальні особи за неефективний

контррозвідувальний захист:

заступник голови СБУ – відповідальний за впровадження системи контррозвідувального захисту держави і громадян, керівник військової контррозвідки – відповідальний за упередження надзвичайних подій в ЗСУ, керівники регіональних відділів контррозвідки та конкретні оперативні працівники на території обслуговування яких спецслужби іноземних держав скоюють антидержавні дії, керівники та оперативні працівники військової контррозвідки на військових об'єктах яких мають місце надзвичайні події. За експертними оцінками на момент скоєння вибухів на складах біля станції Лозова Харківської області на військовому об'єкті був відсутній відповідальний оперативний працівник. Він був відряджений керівництвом військової контррозвідки для виконання інших завдань.

Наслідком цього стало нанесення збитків державі та громадянам у сумі кількох сотень млн. грн. Громадськості так і не було доведено про результати службових і кримінальних розслідувань про притягнення винних до відповідальності.

Ключова проблема. Неможливо вдосконалити постсоціалістичний спосіб мислення та дії працівників системи контррозвідки України. СБУ потребує кардинально нових підходів до формування підрозділів боротьби з диверсійно-терористичною діяльністю спецслужб іноземних держав із залученням нових високоінтелектуальних фахівців із найвищою в державі грошовою винагородою (досвід Великої Британії по очищенню від тотального засилля кремлівських спецслужб у розвідці та контррозвідці країни).

Потреби українського суспільства і держави. Впровадження сучасних контррозвідувальних технологій,

створення нових підрозділів, управлінь і департаментів із нових працівників з метою упередження диверсійної діяльності спецслужб Кремля. Успіх СБУ та решти правоохоронної діяльності має базуватися на високому державницькому мисленні та контррозвідувальній культурі як оперативних працівників, так і решти громадян.

Дії громадян України:

1. Проведення експертним середовищем із числа українських державників – офіцерів контррозвідки в запасі або відставці вивчення всіх фактів і обставин диверсійно-терористичної діяльності спецслужб Кремля за 2009-2017 рр. з передачею отриманих доказів до ГПУ.
2. Експертному середовищу в сфері контррозвідки з числа науковців та офіцерів в запасі або відставці обґрунтувати і надати Президентові України, РНБОУ та голові СБУ «Стратегію контррозвідувального захисту української держави і громадян».
3. Розслідувати причетність «п'ятої колони» до надзвичайних подій, особливо на військових об'єктах із числа працюючого персоналу та осіб, які проживають поблизу військових об'єктів.
4. Реалізувати проекти у ЗМІ по розкриттю дій громадян з метою упередження надзвичайних подій в країні.

Дії Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України:

1. Розроблення і затвердити на засіданні РНБОУ сучасної «Стратегії контррозвідувального захисту української держави і громадян», яка має передбачати активне залучення спецслужб США і Великої Британії до підготовки і навчання нових співробітників СБУ.
2. Створення при Президентові України «Координаційної ради по протидії диверсійно-терористичній діяльності» (аналог американської інституції).
3. Затвердження сучасної моделі державного управління в Україні за стандартами Франції. До її основи має бути покладено принципове і непохитне просування українського державного інтересу в усіх без виключення сферах

жизня. 4. Звернення до урядів США та Великої Британії щодо термінової поставки в належній кількості засобів ПВО, спроможних виявляти і знищувати повітряні цілі на всіх рівнях висот насамперед БПЛА. Крім цього, надати сучасну техніку по ефективному технічному захисту об'єктів критичної інфраструктури. Актуальною є співпраця по застосуванню сучасних технологій утилізації боєприпасів, непридатних для застосування, але які несуть загрозу.

* * *

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

Кам'яний Шанець

Василь Селявін

Історія цього пошуку розпочалася у вересні 2011 р., коли я зі своїми товаришами під час прогулянки лівим берегом р. Південний Буг, недалеко від с. Іванівка Арбузинського району випадково над скелями побачив оглядовий майданчик, огорожений дикими брилами граніту. Це місце було огорожено від степу залишками муру та скелями від р. Південний Буг. Такий рукотворний об'єкт не міг мати явного господарського призначення у минулому, і тим паче зараз. Ми вирішили встановити призначення цієї огорожі та почали пошук.

Бесіди зі старожилами с. Іванівка нічого не дали: це місце пам'ятають у такому ж вигляді, як зараз, хіба що каміння в огорожі поменшало. З розповідей місцевих, гранітні брили, які не були вкопані в землю, іванчани розібрали на загороди садиб наприкінці 19 та на початку 20 сторіч.

З екскурсу в історію Війська Запорізького стало відомо, що ця територія входила до складу Бутогардової паланки, з центром Гардом. Неподалік від сучасного м. Южноукраїнська, по річці Бог (тогочасна назва Південного Бугу), тут проходив кордон між Вольностями Запорізької Січі та Османською імперією. Ділянка річки –

кордону між сучасними м. Первомайськ, та м. Южноукраїнськ, довжиною в 50 км., проходить поміж крутих скелястих берегів, подібної до каньйону долини, завглибшки близько 80-100м., що являла собою на той час у військовому сенсі майже неприступну перешкоду. Зараз це Національний природний парк Бузький Гард.

На мапі Річчі Заноні, при детальному огляді цікавого нам фрагменту, віднайшли вказаний польською мовою Шанець Кам'яний, як один з мережі прикордонних постів між р. Корабельною і островами в Гарду, на характерному виступі берега річки. Для нас це стало відкриттям і дало підстави вважати, що огорожений гранітом майданчик – це і є козацький прикордонний пост Кам'яний Шанець.

Ми не зупинилися на знайденому і продовжили пошуки доказів. Проаналізувавши мапу Занноні, припустили, що пости мали подвійне призначення: прикордонне та митне. Також припустили, що митниці козаків, які вказані на мапі, стояли на місцях бродів і перевозів на всіх прикордонних річках та річечках, також на внутрішніх переправах. Там збиралося проїзне мито з повних і порожніх возів, багато численних чумацьких валок, що прямували до Криму по сіль, на Гард по рибу, і поверталися з крамом до Польської України, до Києва та й далі. За переправу збирали мито, чим суттєво поповнювалася казна Січі. З доступних джерел, в тому числі й мапи Занноні, мапи Боплана відомо, що з Поділля Гардовим бродом на Богові проходив Кучманський шлях, який далі йшов на

Кизикирмень (Каховку) та далі до Криму, а по лівій стороні проходив Королівський шлях (з Варшави, через р. Інгул до Криму), який у наших місцях копіює автодорога Р-об.

Логічно було б припустити, що і Кам'яний Шанець знаходився на гілці караванного шляху, біля переправи – броду чи перевозу. Обстежуючи місцевість, дійшли висновку, що був брід, котрий проходив по верхній частині річкового порогу, власне над яким шанець і знаходиться, та який і контролював. Козаки збирали тут мито з чумаків, переводили вози по порогу, та чатували степ на багато десятків кілометрів на захід убік Тілігулу, слідкуючи, чи не вийшла Буджацька орда з кочовищ, або чи не з'явилися доїзди поляків з недалекого Кінецьполя. За необхідності невелика залога мала вступити в бій, не давши переправитись неприятелю по броду, та подати сигнал у Гард, до якого близько 15 км. Крім того, місцевість коло порогу сприяла обороні. З лівого і з правого берега в улоговинах, де розступалися скелі, є дороги, якими можна спуститися до води та порогу. Напевне, пізніше в 19ст. колонізатори ці дороги ще й забутували камінням, а можливо, це було зроблено ще при запорожцях.

У матеріалах Ф. Петруня від 1927 р.: “Степове Побужжя в господарськiм та військовiм укладi Українського пограниччя” віднайшли доказ того, що по порогу, його назва Романський, – проходив брід – ”В військовiм відношеннi район порогiв не грав особливої ролi. Правда, Боплан знає тут Hladenky Nizy B[rod] i Roumanuskі

В[rod]” — локалізувати ці об’єкти досить легко — балка Романова зазначена і на трьохверстці. По “Топографічному опису” цієї території 1774 р. (Зап. Од. Общ. Ист. и Древн. VII, стор. 1801) вниз від Мігія “никакого уже переїзду имъть не можно”. За запорозьких часів існував перевіз біля Гарду (див. Яворницький. Історія. Т. II, стор. 63. Вольности. Ст. 140; пор.: Топогр. описаніе 1774 р. Стор. 160) так саме як і у Мігіїв (Вольности. Стор. 240).”.

Наступною цеглинкою в доказі того, що на порозі був брід, стала мапа – “Карта реки Буга (от города Николаева до Ольвиополя) Депо Карт Черноморскаго флота с береговой описи учиненной в 1804 году под смотрением флота Лейтенанта Будищева”: на фрагменті мапи видно, що по порогу проходив Романський брід.

Вивчаючи археологічну карту Північного Причорномор’я Української РСР, складену Фабріціус І.В., на стор. 93, де опис правого берега р. Південний Буг, вказано, що археологічною експедицією БАЄ, в 1925-27р.р. біля х. Львів на плоскогір’ї знайдено залишки військових земляних укріплень, які віднесли до Запорізьких паланок, тобто напрями вказують на пост запорожців коло Романського порога тільки на правому березі р. Південний Буг. З цього ми дійшли висновку, що пост – митниця був і на лівому, і на правому березі, що вказує на важливе його значення в системі прикордонних укріплень Бугогардової паланки Запорізької Січі. Обстежуючи вказану місцевість біля х. Львів, ми віднайшли ці земляні укріплення, на супутникових знімках їх також добре видно.

Щоб остаточно підтвердити нашу версію, що майданчик з кам’яною огорожею біля порогу на березі річки Південний Буг – це Кам’яний Шанець, потрібні, звісно, археологічні розкопки на лівому і на правому березі р. Південний Буг, біля х. Львів. Так склалося, що після знищення Запорізької Січі, Російська імперія вихолощувала все, що було пов’язано з Кошем: так само, крім періоду українізації до 1930 р., над тим же старалися і в СРСР. Побужжя залишилося білою плямою в археологічних обстеженнях. Гард на Бузі обстежувався тільки у межах збереження культурної спадщини, від знищення при зведенні об’єктів Южноукраїнської АЕС на кошти Енергоатома, решта території не досліджувалася.

* * *

НЕОКУЛЬТИ (СЕКТИ)

Культ «Божої Матері» в Україні

Нікіта Софійський

Секта російського походження, що діє на території нашої країни, використовує різні назви: «Православна Церва Божої Матері Державна», «Богородичний центр», «Богородицька церква», «Російська Маріанська Церква», «Церква Божої Матері Преображаючоїся».

Лідер культу Іоанн Береславський

Організація виникла у 1985 р., її засновником є громадянин РФ Янкельман Веніамин Якович (Іоанн Береславський), 1946 р.н., у 1971-1990 рр. проходив лікування у психоневрологічних диспансерах у Москві з діагнозом шизофренія).

Своїм корінням даний неокульт сягає т.зв. «катакомбного православ'я», де Береславського було прийнято в сан монаха, але згодом відлучено у зв'язку з єретичними поглядами.

За непідтвердженими даними, у 1990 р. за благословенням митрополита «Української автокефальної православної церкви» Іоанна (Бондарчука), І. Береславський рукопокладений в єпископа «Російської автокефальної православної церкви» (утворена І. Береславським у 1988 році – перша назва культу), яка офіційно була зареєстрована у 1991 р. та мала назву просвітницький фонд «Богородичний центр», далі змінена на «Православна Церква Божої Матері Державна».

На початку своєї діяльності вказана структура позиціонувала себе як православна конфесія, однак у подальшому візантійський обряд був замінений нетрадиційними синкретичними ідеологіями. Віровчення «Богородичного центру» базується на нібито видіннях І. Береславського, які він трактував як «прихід Богородиці». Відтоді він нібито щоденно чує голос

Божої Матері. Втім, це не дивно, що хворі на шизофренію можуть чути різні голоси. У псевдодогматиці «пророка Береславського» Богородиця зараховується до трійці як четверта іпостась і наділяється божественними якостями. Саме об'явлення Божої Матері спонукало його на заснування неокульту. З кінця 90-х років місіонери «Богородичної церкви» приїхали до України та заснували перші осередки у Донецькій, Луганській, Миколаївській областях, а також у м.Києві. Близько десяти діючих громад не мають реєстрації. У 2004 році в Україні зареєстровано «Духовне Управління Об'єднання Церкви Божої Матері» з центром у Києві (код ЄДРПОУ: 26508664, юридичне місце реєстрації: м. Київ, вул. Синьоозерна, 6-А, кв. 112). Фактично київська «церква» стає структурним підрозділом російського неокульту «Православної Церкви Божої Матері Державна», з центром у м. Москві, РФ.

Для проведення богослужінь представники секти орендують приміщення готелів, місцевих бібліотек і навчальних закладів. Потенційний адепт може потрапити у пастку, зацікавившись семінаром про катарів і богомилів, який проходить у столиці щочетверга в готелі «Мир». Аналогічні «запрошення» можна побачити і в інших регіонах України, де діють осередки «Богородичної церкви», а саме у Миколаївській, Волинській, Запорізькій, Харківській, Луцькій, Дніпропетровській, Закарпатській, Полтавській, Львівській, Одеській областях.

Слід зазначити, що крім псевдорелігійного віровчення, функціонерами згаданого неокульту пропагується ідеологія відновлення «Святої Русі» в кордонах сучасних Росії, України та Білорусі під патронатом РФ і проголошення «Російської федеративної теократичної держави». Адепти вшановують пам'ять останнього російського імператора Ніколая II і навіть канонізували як свого богородичного святого Григорія Распутіна.

Представники культу в Україні активізували місіонерську діяльність, спрямовану на піддрив довіри і поваги до традиційних релігійних конфесій з метою подальшого формування у громадян України почуття зневаги та ненависті до них. З метою реалізації вказаних намірів духовенством «Церкви Божої Матері» поширюється література (автор Іоанн Богомил або Іоанн Береславський) деструктивного спрямування, в якій вказується на «диявольське» походження традиційних християнських церков, особливу увагу приділяється «Римській курії», яка, за свідченням І. Береславського є «синагогою сатани».

Наведу деякі приклади. У друкованому виданні «Обличение Ялдаваофа» на стор. 35 сказано: «Библия – источник зло, т.к запечатывает и проклинает нашего Отца. Библейские читатели, не говоря об учительствующих апологетах, запечатляют на своем челе печать перевертывания.»; на стор. 37: «Римовизантийская церковь святит зло, ссылаясь на своего покровителя демиурга (на его библию). Синагога сатаны! Благословляет грабить, убивать, лгать, похотствовать умом (догматические сети) и плотью (монастыри для «розочек» и «маргариток», отцы педофилы). У друкованому виданні «Белая церковь» на стор. 256 сказано: «Христианская Троица – содомская химера 73-й цивилизации. В самой идее Троицы заложен содомизм. Римская массовая педофелия напрямую вытекает из догматического учения римской ереси об искушении, идущем через женщину». Там само, стор. 264:

«Римская церковь, сочтя верховного демона 73-й своим богом, пошла по его стопам. Наследие еврейской истории с чудовищной греховной чашей елогимизма автоматически перекинулось на римских христиан»; стор. 267: «Под знаком сатаногамии становится понятна тайна поголовной, по сути узаконенной педофелии у священников, которую Рим тщательно скрывает»; сторінка 308 «Римская церковь суть реформированная деградировавшая «синагога сатаны».

«Автентична атлантична версія» (ААВе), стор. 62: «Новая Святая Русь станет столицей Новой Атлантиды. Весть ее от славянских апостолов разнесется по всему миру. Их примут как ожидаемых благовестников, как спасителей».

До речі, продаж літератури культу здійснюється відкрито на сайті «Мир Софии» (svitsofi.com.ua). У такому разі зацікавленому буде запропоновано приїхати та здійснити оплату за адресою: м.Київ, проспект Голосіївський, 114, де знаходиться т.зв. «Центр нової духовності».

Фактичне місцезнаходження київського культу станом на 2017 рік (м. Київ, проспект Голосіївський, 117).

Як вдалося з'ясувати, вищевказаний центр і є фактичним місцем розташування київського осередку «Духовне Управління Об'єднання Церкви Божої Матері», яка підпорядковується закордонному центру в Москві (РФ).

Однак потрапити туди можна тільки за «запрошенням».

Як бачимо, крім вивіски з написом «Градула» немає жодного позначення про діяльність релігійної організації за вказаною адресою. Згідно віровчення І. Береславського, «Градула» є катарською святинєю, на якій нібито перебувала чаша «Святого Граалю».

Символіка т.зв. «чаші Граалю» друкується на запрошеннях і присутня на парканах київського осередку неокульту. Чому така увага приділяється згаданих реліквії? Відповідь є. На сьогоднішній день віровчення «Богородичного центру» відійшло не тільки від православ'я, але і взагалі від християнства. Пов'язано це з хворобливими фантазіями хворого на шизофренію «пророка Береславського», який визнає себе нащадком еретичної секти катарів, яких знищили хрестоносці під час «Альбігойського хрестового походу у 1209-1229 роках. Відтоді сектанти почали власний пошук «Граалю» та організували брудну кампанію проти Римо-католицької церкви.

Адепти культу «Божої Матері» не ототожнюють власну релігійну належність та неправдиво наголошують на своїй канонічності. При цьому сектанти під егідою проведення різного роду презентацій і семінарів навчально-пізнавального характеру здійснюють

прозелітичну діяльність із залучення до своїх лав громадян України з невизначеною релігійною орієнтацією.

За висновками фахівців, неокульт «Богородичний центр» має ознаки деструктивного культу, а його віровчення завдає шкоди психічному та фізичному здоров'ю громадян, виробляє у них психологічну та розумову неповноцінність, що призводить до фізичних і нервових розладів. Крім того, така діяльність лідерів секти може створити передумови до загострення не стільки релігійної, скільки політичної ситуації на шкоду національній безпеці України.

* * *

СПЕЦПРОЕКТИ

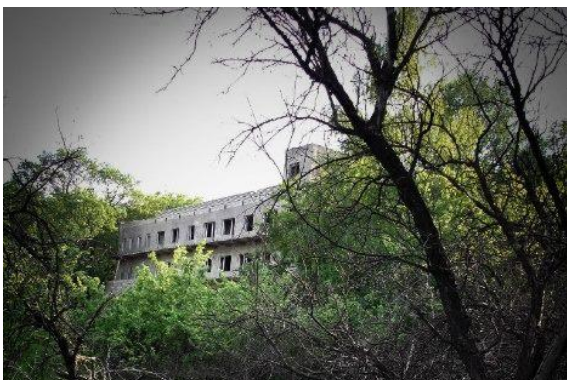
Места великой скорби: Харьковские резиденции ада

Александр Ретивов

Жуткие легенды, зачастую хотя и излишне надуманы, но имеют под собой реальный фундамент. Посещение таких мест всегда оставляет некий неосязаемый след на сердце, словно легкое, невидимое прикосновение зла.

Так уж повелось, что в первой столице Украины таких резиденций рукотворного ада слишком много и, наверное, не хватит жизни, чтобы рассказать о каждой из них.

Легенда заброшенного пансионата для умственно отсталых, как ни странно, имеет свое широко известное начало лишь с конца 80-х, когда пансионат сгорел. По одной из версий, его сжег один из пациентов заведения, возненавидевший его, по другой – таким образом замел следы своих злодеяний сам персонал учреждения. Как бы там ни было, правду об этом надежно похоронило следствие, так и не давшее ответов на вопрос, что же на самом деле случилось в этом мрачном месте за заброшенным кладбищем.

Путь к нему действительно не прост. Поскольку ранее использованных подъездов к заведению практически не осталось, пробираться необходимо по местам, которые еще не полностью отвоевала природа, а именно через заброшенные завод и карьер Холодногорского района Харькова (для не посвященных – там заканчивается цивилизация и сообщение с миром людей).

Путь действительно извилист и не прост, но позволяет созерцать следы некогда процветающей промышленной славы, о которой сегодня напоминают лишь руины огромного завода, который давно уже облюбовали дигеры и любители экстрима, а также охотники за металлом. Принимавшая организация предоставила нам двух проводников, которые годами занимаются исследованием подобных объектов и определенно являются асами в своем ремесле, посему картину того, как было и как стало, мы получаем подробную.

Но от этого не легче. Необъяснимая грусть ложится на сердце от осознания того, что лучшее свое время объекты со столь грандиозным размахом и величием прожили десятки лет тому назад, но не рассвет их ожидал сегодня, а полное уничтожение. Следующим на пути примечательным следом некогда процветавшей человеческой цивилизации, является грандиозный по своим масштабам карьер, который сегодня также десятилетиями заброшен и природа практически полностью отвоевала его у человека.

Когда-то тут кипела жизнь, а люди, исполненные надежд и уверенности в завтрашнем дне, связывали с ним свое

будущее, которое, к слову, таким мрачным как стало, определенно не казалось.

Останавливаемся ненадолго и пытаемся понять, как тут все было устроено и работало.

Пройдя еще какое-то время, которое словно сливается в бесконечный поток света палящего солнца, наконец-то видим заброшенное кладбище №8, которое в большей части хотя и поросло травой, но тем не менее по краям продолжает разрастаться самозахватом. Акцент внимания на сие кладбище неспроста. Согласно легенде, именно тут и хоронили бесправных пациентов, чья судьба уже никого не интересовала. Захоронения эти расположены отдельно и имеют лишь номера на надгробии, либо вымышленные имена.

Вместе с тем, находим расположенное в самом центре кладбища, грандиозное святилище с пятиметровыми мраморными памятниками цыганской семьи. Памятники примечательны не только своим размахом и цыганами, изображенными на них, а и некими знаками в правом верхнем углу каждого из них, выполненными в виде полумесяца с одной, двумя и даже тремя звездами, которые определенно означают ранг покойного.

Кроме того, памятники расположены таким образом, что все изображения покойных смотрят друг на друга.

Тем не менее, вернемся к самому объекту исследования. Харьковский пансионат для умственно отсталых областного значения был построен в начале 70-х, вдали от города за восьмым кладбищем, считавшимся заброшенным еще тогда. Мрачное заведение концентрировало в своих стенах пациентов, признанных недееспособными в связи с нарушениями функций головного мозга, либо признанных таковыми по решению суда о применении принудительных мер медицинского характера. Не лишним будет отметить, что в период функционирования заведения, судебное решение указанного характера могло быть принято по сотне причин, и лишь одна из них реально связана с реальным психическим заболеванием.

“Великий и могучий советский союз” ковал светлое будущее по средству формирования лояльных к режиму масс и не терпел несогласия. При этом руководствуясь принципом “для достижения целей все средства хороши”. Вот и пестрили палаты заведения умственно отсталыми, которые не были таковыми еще совсем недавно, то есть до попадания сюда. Партийная вертикаль власти имела такую силу и авторитет, что одного звонка из горкома главному врачу было более чем достаточно, чтобы превратить любого в невосстановимый овощ. Впрочем, думаю, сегодня это и так ни для кого не секрет.

Но не указанное было единственной целью заведения – это, скорее, лишь широко известная их часть. Другая и куда более мрачная задача заведения заключалась в выполнении заказов

исследовательского института, работавшего под секретным грифом. В качестве расходного материала использовались все те же осужденные к принудительным мерам медицинского характера, чья судьба уже была предрешена и выйти на свободу им уже не судилось. Поскольку решение об излечении принимала врачебная комиссия самого заведения и лишь на данном основании могло быть принято решение об освобождении лица от дальнейшего отбывания наказания, врачи могли совершенно безнаказанно издеваться над пациентом всю жизнь, а затем закопать на соседнем заброшенном кладбище.

Работа в заведении кипела, и само оно стало прекрасной платформой для амбициозных советских Менгеле. В частности, разрабатывались методики воздействия на ткани головного мозга током высокой частоты, чем предполагалось выработать технику купирования отдельных функций мозга, отвечающих за логическое мышление и основные инстинкты, включая страх. Думаю излишне упоминать, что за последним громадный военный потенциал, и кто являлся заказчиком таких опытов – догадаться тоже не трудно.

Согласно данным, проверить которые в настоящее время непросто, проводились и эксперименты по коммуникации двух нервных систем, а также трансплантации, однако значительных успехов в данном направлении достигнуто не было, и в конце 80-х пансионат неожиданно сгорел, при этом персонал своевременно исчез неизвестно куда, а о судьбе пребывавших на то время в заведении пациентов и вовсе ничего не известно.

Здание дважды пытались отреставрировать и восстановить с целью дальнейшего использования для оружейного склада и даже лечебного заведения, однако начатые работы не были завершены по невыясненным причинам. Слухи утверждают, что причины эти имели мистические корни и рабочие часто сходили с ума, напивались и устраивали поножовщину, однако так

ли это – сейчас уже покрыто пылью истории и, в конечном счете, от заведения буквально за последние пару лет (как утверждают наши проводники, бывавшие в нем всего два года назад) остались лишь руины фундамента. Личное дело каждого, как именно воспринимать изложенное. Моей целью было лишь рассказать эту жуткую историю – еще одну страницу мрачного советского прошлого.

* * *

ВАШЕ ПРАВО

Є злочин – є кара

**Грина Кременовська,
Олексій Святогор**

П'ятий вид співучасті у скоєнні злочину (окремі обставини вдосконалення кримінального законодавства).

Сумними реаліями сьогодення є те, що останнім часом в Україні мало не щодня відбуваються резонансні тяжкі та особливо тяжкі злочини. На превеликий жаль, нині знесилена держава (правоохоронні органи якої перебувають у стадії реорганізації та «перезавантаження», що також поєднується з реформуванням законодавства) не може дати гідну відсіч викликам криміналітету, передусім у напрямі попередження вчинення таких злочинів. Приклади деяких з них ми наведемо для ілюстрації (з етичних міркувань не будемо зазначати персональні дані постраждалих).

- Так, 19 лютого 2014 р. у м. Києві на перехресті вулиці Героїв Севастополя та проспекту Відрадного невідомими особами розстріляно патруль ДАІ, загинуло двоє правоохоронців;

- 02 березня 2014 р. у м. Києві на стаціонарному посту «Биковня», що на Броварському проспекті, невідомі особи розстріляли патруль ДАІ та заволоділи табельною зброєю, внаслідок нападу троє інспекторів загинули, один дістав тяжкі поранення;

- 31 серпня 2015 року в результаті вибуху гранати під Верховною Радою України загинули четверо військовослужбовців Національної Гвардії України;

- 27 червня 2017 року в результаті спрацювання вибухового пристрою в автомобілі на перехресті вулиць Солом'янської та Механізаторів загинув один з керівників військової контррозвідки України;

- 12 січня 2017 року в поштовій скриньці в під'їзді будинку по вулиці Луначарського в місті Києві спрацював вибуховий пристрій, котрий призначався одному з відомих вітчизняних журналістів та адвокатів (лише завдяки збігу випадковостей практично ніхто не постраждав);

- 20 липня 2016 року в місті Києві на вулиці Івана Франка в результаті закладеної вибухівки загинув журналіст «Української правди»;

- 23 травня 2017 року кілером в середмісті Києва було вбито колишнього депутата російської Держдуми, який виступав з критикою режиму Путіна;

- 08 вересня 2017 року на Бесарабській площі в м. Києві шляхом закладення вибухівки було вбито учасника АТО, і як його називали – «особистого ворога Кадирова»...

Аналогічні випадки із закладенням вибухових пристроїв, стрілянини та інших подібних форм, в результаті яких гинуть люди, відбуваються майже не щодня, і всі вони стають надбанням громадськості, в тому числі за допомогою використання сучасних телекомунікаційних технологій. Усі ці злочини за кваліфікацією належать до категорії тяжких і особливо тяжких.

Однак, практично після кожного з цих випадків знаходяться особи, які здійснюють виправдання згаданих злочинів, їх вихвалання, героїзацію, «патріотизацію», популяризацію, схвалення в публічній формі в соціальних мережах та засобах масової інформації, в тому числі через висловлювання на кшталт *«так ментам і треба»*, *«мало загинуло»*, *«треба було аби ще і родина постраждала»*, *«менти не люди»*, *«так буде з кожним»*, *«молодці патріоти, треба*

повторити», «знищимо вертухаїв влади», «треба карати цих негідників, народний гнів їх не омине», «а не треба було цим журналістам писати те, що не треба», «він вбивав мирних людей в АТО, тепер кара його дістала» тощо.

При цьому таких поборників «народної» волі жодним чином не бентежать ті факти, що під час спрацювання вибухівки постраждали або могли постраждати взагалі сторонні люди, пересічні перехожі. На місці жертв «народних месників» могли опинитися безпосередньо ми, наші рідні, члени родини, діти, батьки, кохані, товариші та друзі, яким цілковито байдуже на ідеологічні марення «псевдопатріотів».

Пам'ятаймо, що за чинним кримінальним законодавством України (ст. 27 Кримінального кодексу України) існує чотири види співучасті у вчиненні злочину:

- Виконавець (особа, яка безпосередньо вчинила злочин – наприклад, заклала вибухівку тощо);

- Організатор (особа, яка здійснила організацію злочину, фінансувала його, керувала ним, розподіляла ролі, створила злочинну групу тощо);

- Підбурювач (особа, яка своїми діями – шляхом закликів, умовлянь, «порад», підкупу, погроз схилила інших осіб до виконання злочину);

- Пособник (особа, яка заздалегідь обіцяла підтримку (приховання слідів злочину, переховування злочинця, знарядь злочину або їх надання тощо).

Всі ці види співучасті характеризуються їх періодичним і тривалим за часом характером (за часом вони тривають зазвичай до моменту вчинення (закінчення) злочину або ж безпосередньо після його завершення (приховання слідів, знарядь, сприяння втечі виконавця тощо), а також їх безпосереднім відношенням до даного конкретного злочину.

Таким чином, суспільно-небезпечне діяння (злочин, кримінальне правопорушення) за чинним кримінальним законом «живе» та карається у обмежених у часі, просторі та колі осіб конкретних випадках.

Однак за описаних нами випадків **схвалення, героїзації та популяризації певного конкретного злочину**, злочин умовно «живе» та **поширює свою небезпечність у суспільстві і вже довгий час після його завершення та скоєння**, доки існують вияви героїзації та виправдання злочинних діянь з боку окремих осіб, його схвалення як належної та «правильної» поведінки.

Згідно з теоретичними засадами та принципами застосування кримінального та кримінального процесуального законодавства метою кримінальної відповідальності є виправлення засуджених, усунення небезпечності їх діянь, а так само – профілактика скоєння нових злочинів, їх попередження, виховання в суспільстві негативного ставлення до злочинних діянь.

І ця мета, на жаль, не досягається за існуючих умов і навіть нівелюється, перекручується, зводиться нанівець.

З одного боку, відбувся очевидний злочин тяжкого чи особливо тяжкого характеру, правоохоронні органи здійснюють його розслідування, шукають винних, провадять допити, обшуки, вчиняють інші слідчі дії тощо, а з іншого – частина суспільства, збурена голосними заявами підбурювачів та героїзаторів, щиро починає вважати, що вибухи, стрілянина, вбивства, підпали, погроми є «правильними виявами громадської непокори», реалізацією злочинцями свого бачення світу та подій, і свого роду позитивними прикладами до наслідування.

Згаданий діаметральний ідеологічний дуалізм між негативним, з боку закону та правоохоронної системи, ставленням до злочинів і позитивним (псевдопозитивним) ставленням до тих же самих діянь з боку «громадськості» та «патріотів» є неприйнятним, нелогічним, суперечливим та руйнівним для законних інституцій, держави та суспільства.

Подібний дуалізм має бути усунуто. Немає сенсу здійснювати правоохоронну та правозахисну діяльність (як функції та завдання держави), коли ці функції

позиціонуються як антисуспільні, антинародні вияви політики «злочинної влади» та «переслідування вольових патріотів, котрі власними силами здійснювали народну помсту та наводили порядок». Зусилля правоохоронців, як мінімум, нейтралізуються публічно поширюваною маячнею про «вольові дії патріотів».

З огляду на це, нами пропонується такий підхід.

Для досягнення суспільної рівноваги, балансу, усунення «роздвоєння» є необхідним або ж **пряма кримінальна відповідальність за схвалення (героїзацію, підтримання) тяжких і особливо тяжких злочинів**, або ж **законодавче запровадження аналогічної за своєю природою та механізмом дії п'ятої форми співучасті у вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів – «виправдання» вчиненого злочину**.

Таким чином, у разі вчинення злочинів тяжкого та особливо тяжкого характеру поряд з організаторами, виконавцями, підбурювачами та посібниками відповідальність має нести і особа (особи) котрі своїми діями та позитивно-забарвленими схвальними висловлюваннями фактично «приєднувались» до вчинених конкретних злочинних діянь (визнавали свою ідеологічну та ментальну єдність зі злочинцями – класичними співучасниками).

Тобто, провадячи аналогію з медичними технологіями, запропоновані нами зміни до законодавства покликані не тільки здійснювати «хірургічне видалення пухлини злочину», але і слугувати меті подальшого «лікування метастазів», випрацювати свого роду імунітет і захисні реакції організму, провадити профілактику.

По суті запропоновані нами зміни – це зміни санітарно-гігієнічного характеру в кримінальних відносинах з метою стабілізації ситуації зі злочинністю та вироблення єдиного цивілізаційного вектору руху суспільства та держави. Якщо цього зараз не зробити, то ми маємо всі шанси скотитися до рівня країн третього світу, де професії «народних месників» та «поборників справедливості» а також різноманітних бандитів, рекетирів, «катал», «бригадних», «решал» та інших, поширених зо двадцять років тому, але забутих нині екзотичних персонажів, – стануть взірцевими та бажаними для наслідування.

Є злочин – є покарання. І покарання має наставати не тільки стосовно прямих «фігурантів» злочину, але і щодо тих, хто цей злочин вихваляє та «відбілює», виправдовує.

* * *

Вітчизняний загальнодержавний бюлетень «ГОВОРИ!». Свідоцтво серії КВ № 22911-12811Р, видане Міністерством юстиції України 15.09.2017 р.

Категорії читачів: усе населення. Програмні цілі (основні принципи): інформування читачів про події суспільно-політичного життя в Україні та у світі, аналіз чинного законодавства, висвітлення досягнень науки. Вид видання за цільовим призначенням: загальнополітичне, аналітичне, науково-популярне, юридичне, економічне.

Засновник: Приватна наукова установа «Центр економіко-правових досліджень», код ЄДРПОУ 41090200, сайт: <http://el-research.center>

Редакційна колегія: Кременовська І.В. (голова), Шеляженко Ю.В., Святогор О.А., Ретівов О.С. Відповідальний за випуск: Святогор О.А.

Адреса редакції: вул. Січових Стрільців, 40-а, м. Київ, 04053. Сайт видання: <http://vilneslovo.com>; email: govory.red@gmail.com

Тираж: 100 прим. Підписано до друку «10» січня 2018 р. Віддруковано: ТОВ «Юстон ЛТД», вул. Олеся Гончара, 36-А, м. Київ, Україна, 01034. Ціна: безкоштовно.